

## **MARKKU "MAKE" PAAKKANEN**

Suomalaisen laskuvarjourheilun veteraani 1943–2020

**”Paakkasen Make” aloitti laskuvarjohypyt Laskuvarjojääkärikoulun laskuvarjojääkärikursilla N:o 1 (15.2.1962 – 10.1.1963). Hän jäi pian LJK:n jälkeen kouluttajakersantiksi LJK:n kantahenkilökuntaan. Hän toimi koko työuransa aliupseerina ja toimiupseerina LJK:ssa eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Hän tuli mukaan Utin Laskuvarjokerhon toimintaan pian kerhon perustamisen jälkeen. Hän oli mies, joka ei pyrkinyt eturiviin henkseleitä paukuttamaan, mutta teki vähin äänin ja taustalla mittavan työn suomalaisen laskuvarjourheilun hyväksi. Hän oli laskuvarjourheilija, jonka elämässä piisasi väriä ja vauhtia, joka luonnollisesti näkyy myös kertomuksissa tästä mainiosta hyppypussimiehestä.**

Markku osallistui ensimmäisen kerran laskuvarjourheilun SM-kilpailuihin Utissa 1964. Kilpailu ei kuitenkaan vielä ollut virallinen SM-kisa, sellainen järjestettiin ensimmäisen kerran vasta vuotta myöhemmin Malmilla. Näissä Utin epävirallisissa hän ei vielä loistanut. Kisaan kuului kaksi hyppyä, toinen umpikuvulla ja toinen ohjattavalla aukkovarjolla. Markku oli sijalla 14, kilpailijoita oli kaikkiaan 17, kahden hypyn keskiarvotuloksellaan 92,35 metriä.



*Utin Laskuvarjokerhon hyppääjiä vuoden 1963–1965 aikoihin: Tuomo Aaltonen (vas.), Markku Paakkanen ja Pentti Mäkelä. Kuva: via Lauri Oksanen*

Samana vuonna 1964 Utin Laskuvarjokerho hankki omistukseensa ranskalaisia EFA-laskuvarjoja, joilla korvattiin siihenastiset lainavarjot Suomen Laskuvarjokerholta Helsingistä. Paikallinen, ilmailutapahtumista hyvin uutisoiva Kouvolan Sanomat kirjoitti asiasta kunnan uutisen, jossa oli kuva uljaista hyppyhepuista uudenuutukaiset laskuvarjovarustukset päälle puettuna.



Viime viikon lopulla Utin Laskuvarjokerho sai vihdoinkin kauan kaipaamansa omat laskuvarjot Ranskasta. Tähän mennessä suoritettujen hyppyjen on tehty Helsingistä lainatuilla varjoilla. Uusista varjoista on kaksi normaalivarjoa ja yksi urheiluhyppäjille tarkoitettu, josta paremman ohjattavuuden vuoksi yksi kaista on avonainen. Eilen aiottiin uusia varjoja kokeilla, mutta liian matalan sään vuoksi koneen oli palattava hyppääjineen takaisin. — Kuvassamme uudet varjot hyppää yrittäneiden yllä. Miehet pituusjärjestyksessä: T. Aaltonen, kerhon puheenjohtaja Pentti Mäkelä urheiluvarjoineen ja M. Paakkanen.

*Kouvolan Sanomat uutisoi näkyvästi Utin Laskuvarjokerhon kalustohankinnan. Kuva: Kouvolan Sanomat 10.2.1964*

Uusia laskuvarjoja päästiin pian myös kokeilemaan tositoimissa. Suomen laskuvarjourheilun historiaa esittelevässä kirjoituksessa kerrotaan Utin Laskuvarjokerhon näytöshypystä seuraavan vuoden toukokuussa 1965. Yksi Utin Laskuvarjokerhon lukuisista näytöshypyistä hypättiin Selänpään lentonäytöksessä, Kouvolan pohjoispuolella olevalle lentokentälle. Ajan kuvasta kertoo Ilmailu-lehden hyppyä koskeva kuvaus

*"Näytöksen avaushyppy **Veijo Heinonen** ja **Markku Paakkanen** ULK:sta. Näytöksen päätti **Pentti Mäkelän** [ULK] 199. hyppy 3000 metristä. Myöhemmin illalla hän hyppäsi 200:n hyppynsä saaden siitä tovereiltaan kukkatervehdyksen."*

Samoihin aikoihin, Malmin SM-kisoissa toukokuussa 1965, meni jo hieman paremmin, kuin edellisen vuoden epävirallisissa. Markku oli henkilökohtaisessa tarkkuudessa neljäs, kahden parhaan hypyn (kilpailussa oli kolme kierrosta) keskiarvotuloksella 7,59 m. Myös joukkuetarkkuus meni aivan kohdallisesti. Utin Laskuvarjokerhon kakkosjoukkue (Paakkanen, **"Tomi"** **Aaltonen** ja Veijo Heinonen) sijoittui neljänneksi.



*1965 SM Malmi. Kilpailun osanottajia: Anteron Takkala, Pentti Lepistö, Olli Savolainen, Markku Paakkanen, Pentti Mäkelä ja Jorma Mali. Paakkanen ja Mäkelä olivat Utin Laskuvarjokerhosta, muut helsinkiläisestä Suomen Laskuvarjokerhosta. Kuva: via Suomen Laskuvarjokerho*

Suomen laskuvarjohistoriassa Markku mainitaan seuraavan kerran vuonna 1967, jolloin hän menestyi hyvin SM-kilpailuissa. Make oli henkilökohtaisessa tarkkuudessa kolmas tuloksellaan 11,42 m (kolmesta hypystä kaksi parasta laskettiin). Joukkue- ja henkilökohtaisen tarkkuuden perusteella laskettavassa yleismestaruudessa Markku oli neljäs.

# Antero Takkalalle kolmannen kerran laskuvarjohypyn Suomen mestaruus

## Utin Paakkanen sijoittui kolmanneksi

Kolmannen kerran peräkkään voitti tietokoneteknikko Antero Takkala tarkkuushyppejen Suomen mestaruuden hypättään varhain suunnitelmamuna kilpailun kolmannen hypynsä suoraan maalin keskipisteeseen. Toiseksi sijoittui maisteriksi lukeva Jorma Mali ja kolmanneksi uttilainen kersantti Markku Paakkanen. Suomen Laskuvarjokerho keräsi joukkuekilpailussa palkinnot, mutta neljänneksi kipusi Utin Laskuvarjokerhon II joukkue ja kuudenneksi kotikentän I joukkue. Yleismestariksi leivottiin Antero Takkala.



Ote Kouvolan Sanomien numerosta 22.5.1967

Samana vuonna löytyy historiakirjoituksesta toinenkin Markkuun liittyvä merkintä, tällä kertaa hyppytoiminnassa heinäkuussa 1967 tapahtuneesta vaaratilanteesta. **Esa Huusari** kuvasi Utin Laskuvarjokerhon 25-vuotisjuhlaesitelmässään tapahtumaa seuraavasti:

*"Oli heinäkuu 1967. Pentti Mäkelä, Tomi [Tuomo] Aaltonen ja Make [Markku] Paakkanen olivat Särkisalmella näytöshyppykeikalla. Heillä oli erikoislupa laskuvarjohyppykokeiluun alataso Piper Cherokeeesta. Kun Make oli kapuamassa uloshyppyyn 1300 metrin korkeudessa, siivestä irtosivat virtaukset ja kone muljahti oikealle virheliikkeeseen. Make laski liukumäkeä siivenkärjen yli vapaapudotukseen, kone jatkoi syöksykierteeseen. Kierteen aikana Pena taputti Tomia olkaan ja sanoi: "Tomi, eiköhän mekin lähdetä?" Lentäjä [Pertti "Happo"] Halinen sai koneen hallintaan parin kierteen jälkeen, otti uuden kierroksen ja nosti koneen taas hyppykorkeuteen, jolloin jälkimmäiset urhot hypäsivät suuremmista vaikeuksista.*

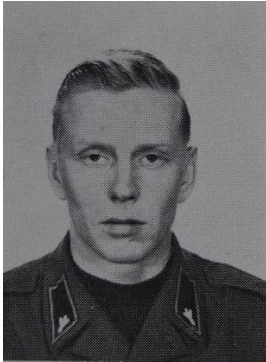
*Näytöksen tilaaja oli lämmittänyt vesihypyltä tuleville taiteilijoille saunan ja järjestänyt sinne myös virvokkeita. Tomi avasi pullon, antoi sen Makelle, joka maistoi, antoi takaisin Tomille, joka maistoi ja aikoi pistää pullon pois. Tällöin Pena tarttui Tomia käsivarresta lausuen: "Tomi, älähän vielä, annahan kun minäkin maistan."*

*Tomi ja Make katsoivat hölmistyneinä toisiaan, koska olivat jo vuosia luulleet, ettei Penalle vahvat virvokkeet maistu."*

Edellä kuvattujen tarinoiden aikoihin Markku palveli LJK:ssa kersanttina. Aliupseerien peruskoulutus annettiin näihin aikoihin Aliupseerikoulussa Lappeenrannassa. Markku kävi tämän puolitoista vuotta kestäneen kurssin vuosina 1967-1968, samaan aikaan tämän tarinan kirjoittajan kanssa.

Peruskurssilla ollessaan Markku veti vapaa-ajan toimintana laskuvarjohyppykurssin Utin Laskuvarjokerhon lukuun. Koulu tuki tällaista kurssitoimintaa, vaikka muodollisena järjestäjänä oli koulun ulkopuolinen laskuvarjokerho. Koulutuksen katsottiin sopivan hyvin ammattisotilaille. Koulutus tapahtui hyppytoimintaa lukuun ottamatta koulun tiloissa. Laskuvarjojen pakkausharjoittelukin hoidettiin koulun käytävillä.

Tämän kurssin kautta tämän tekstin kirjoittajakin pääsi muiden mukana laskuvarjourheilun hienoon maailmaan.



**PAAKKANEN M T -00 Ljk Utti**

"Loikkapussimies" ja sukeltaja. Omasi ihmeteltävän taidon kadota koululta heti palveluksen päätyttyä. Suuri historian tutkija, joka tiesi milloin Talvisota alkoi ja päättyi ja kertoi siitä aamuisin. — "Jaa, että minuuttiko, no sitten ehtii vielä nukkua."

*Markku Paakkasen kuva ja kronikka aliupseerien peruskurssi 27:n kurssijulkaisussa*

Kun Oulun Laskuvarjokerho – OLK - perustettiin vuonna 1969, olivat sen perustajina entiset laskuvarjojääkärit ja kaksi Markun vuoden 1967 Aliupseerikoulun kurssilla ollutta oppilasta. Markku osallistui alkuvaiheessa Oulun kerhon toimintaan hyppymestarina. Ensimmäisellä kerhon hyppyleirillä Oritkarissa juhannuksen jälkeen 1969 hän oli hyppymestarina, jossa tehtävässä tekemiensä havaintojen perusteella hän suositteli kerhon nimen muuttamista Oulun Streevavoimistelijat ry:ksi. Ehdotus ei kuitenkaan Oulun Laskuvarjokerhon historiikin mukaan johtanut toimenpiteisiin kerhossa.

Kesäkuussa 1969 Selänpäässä järjestetyssä lentonäytöksessä haluttiin esittää Suomen siihenastisista suurimmat vapaapudotus-ryhmähypyt. Tämä avasi myös siviileille mahdollisuuden hypätä ilmavoimien "isosta koneesta". Hyppyä varten saatiin kokoon 17 hyppääjän ryhmä. Heistä kahdeksan olivat "puhtaita siviilejä", muut olivat puolustusvoimien palveluksessa tai LjK:n reserviläisiä.



*Lentonäytös 1.6.1969, Selänpää, hyppykoneena DC-3 (DO-6). Kuvassa takarivissä vasemmalta Veijo Heinonen, Paavo Loisa, Seppo Piltti, Risto Ahonen, Matti Voutilainen, Keijo Koskinen, Markku Jääskeläinen ja Antti Pelkonen. Eturivissä vasemmalta Markku Paakkanen, Tuomo Aaltonen, Raija Piltti, Jorma Jääskeläinen, Esa Huusari, Markku Laksio, Risto Ylä-Outinen, Eero Kausalainen ja Erkki Leppä. Kuva: via Eero Kausalainen.*

Muutamilla hyppääjistä oli vasta lyhyempiä vapaapudotuksia takanaan, esimerkiksi tämän kirjoittajalla 15 sekunnin vapaapudotus, pääosa oli kokeneempia. Hyppääjät jaettiin kahteen ryhmään, joista toiset hyppäsivät 12 sekunnin vapaapudotuksen ja suurempi ryhmä hyppäsi pitemmän vapaapudotuksen. LjK:ssa palvelevalle Markulle hyppy DC-3 kuljetuskoneesta ei ollut uutta ja hän kokeneena konkarina kuului korkealta hypänneeseen ryhmään.

Markku oli monessa muussakin mukana. Utin Laskuvarjokerho järjesti lokakuussa 1969 yöhyppyä. Niitä haluttiin hypätä esimerkiksi silloisen hyppääjien luokkajärjestelmän korkeimman D-luokan yhtenä suorituksena. Ja siksi, että sen arveltiin olevan erikoista ja mukavaa. Puuhamiehenä ja maestrona oli LjK:n ammattilainen Markku Paakkanen, joka oli ollut johtamassa lukemattomia yöhyppytahtumia leipätyössään LjK:ssa.

Hyppy suunniteltiin ammattimaisesti. Maestron ohjeiden mukaan valmistettiin valaistu ajautumamittari – streameri – jolla määritettäisiin uloshyppypaikka. Tähän aikaan käytettiin pyöreitä kupuja (Paracommander), joten uloshypyn oli syytä tapahtua suunnilleen oikealla alueella, jos mieli päästä kentälle.

Hyppy tapahtui keskiyön jälkeen, jolloin kuuttomana lokakuun yönä oli oikeasti pimeää. Hyppääjät heittivät valaistun streamerin 600 metrin korkeudesta. Vaikka se oli valaistu ja maasto kenttäaluetta lukuun ottamatta hyvin pimeää, valoja oli vähän, koneessa olevat hyppääjät kadottivat streamerin näkyvistään. Ei hätää, maassa oli hyppyjen johtajana ammattireiska. Markku Paakkanen tähysti streamerin putoamispaikan ja antoi tiedon radion välityksellä ohjaajalle, joka viestitti sen edelleen hyppääjille.

Hyppääjät **Paavo Huusari** ja **Eero Kausalainen** hyppäsivät annettujen ohjeiden mukaan ulos koneesta 1500 metrin korkeudessa Utin kentän pohjoispuolella. Hyppääjät eivät nähneet toisiaan – varmuuden vuoksi oli pidetty reilu väli, kun ei oikein ollut tietoa ja kokemusta siitä, kuinka hyvin kaveri erottuisi vapaassa pudotuksessa vai erottuisiko ollenkaan.

Molemmat hyppyveikot saivat varjonsa aukeamaan ja he alkoivat ohjastella kentän suuntaan. Jostain syystä lentokentän valot eivät alkaneet lainkaan lähestyä, vaan kenttä alkoi kohota horisontissa, korkeuden samalla huvetessa. Valot olivat ja pysyivät noin kilometrin päässä. Kentälle ei päästy, vaan laskeuduttiin alla olevalle pellolle. Myöhemmin kävi ilmi, että hyppääjät laskeutuivat pellolla olevan voimalinjan kahta puolta. Onneksi eivät osuneet eivätkä tienneet...

Hypyllä ei lopulta käynyt kuinkaan ja oli pohdittava, että mitähän tässä oikein tapahtui? No, ammatitiheppu Paakkanen oli osannut hommat ja ohjeistanut oikein, mutta tapahtumaan liittyi valitettava ”rämäpuhelin” -ongelma, joka on monille tuttu lasten leikeistä. Maasta lähetetty viesti oli oikea: streameri putosi kentän pohjoispuolelle, maanviljelijä Koson peltojen alueelle. Viestiketjun joku osa kuitenkin pätki: joko lentäjä kertoi asian väärin tai hyppääjäpolot ymmärsivät väärin. Viesti muuttui matkalla Paakkanen-pilotti-hyppääjien korvien väli – 180 astetta. Hyppääjät ajattelivat saaneensa tiedon uloshyppypaikasta, kun maasta lähetetty tieto tarkoittikin streamerin putoamispaikkaa, joten he hyppäsivät lentokoneesta kokonaan väärällä puolella lentokenttää.

Aliupseerikoulun jälkeen Markku jatkoi työuraansa Laskuvarjojääkärikoulussa ja siinä ohessa jatkoi myös edelleen Suomen Ilmailuliiton piirissä jo vuonna 1964 aloittamaansa laskuvarjourheilun kilpailutoimintaa. Suomenmestaruuksia ei Markulle hänen kilpailijaurallaan tullut, mutta mitali- ja pistesijoja kuitenkin, sekä mitaleja muissa kansallisissa laskuvarjokilpailuissa.

Kuopiossa keväällä 1971 järjestetyissä Kalakukkokisoissa, jotka savolaisesta nimestään huolimatta olivat totiset kilpailut, joissa oli mukana pääosa Suomen parhaimmistoa, Markku hyppäsi LjK:n joukkueessa (Timo Kivinen, Tuomo ”Tomi” Aaltonen ja Markku Paakkanen), joka voitti joukkuetarkkuuskilpailun.

Saman vuoden 1971 SM-kisoissa Porissa Markku voitti henkilökohtaisen taitohypyn pronssimitalin ja sijoittui tarkkuushypyn ja taitohypyn tulosten perusteella määräytyvässä yleismestaruudessa sijalle 9.

Vielä seuraavanakin vuonna Markku jatkoi kilpailemista voittamalla Lappeenrannassa maaliskuun taitteessa 1972 järjestetyn kansallisen hyppykilpailun henkilökohtaisen tarkkuushypyn ja sijoittui yleiskilpailussa toiseksi.

Vuosi 1972 oli käännekohta Markun hyppyuralla. Hän siirtyi eturivin kilpailijasta laskuvarjourheilun monipuoliseksi työmyyräksi, josta toiminnasta hänet parikymmentä vuotta myöhemmin tultiin palkitsemaan Suomen Ilmailuliiton "laskuvarjourheilun elämäntyö-Oscarilla" eli Neste Oy:n maljalla ja "Vuoden Laskuvarjourheilija" kunnianimityksellä. Hän siirtyi kaartiin, joka kovin usein jää laskuvarjourheilussa huomaamatta ja noteeraamatta. Huippuhyppääjät ja "valtakunnan valiot" kyllä nähdään ja huomioidaan, mutta kovin usein ne, jotka taustalla pyörittävät hyppytoimintaa ja mahdollistavat näiden huippujen ja sinne pyrkivien toiminnan, jäävät usein näkymättömiin.

Kesällä 1972 Utin SM-kilpailujen ylituomari oli Markku Paakkanen. Ylituomarina piti olla Suomen Laskuvarjokerhon **Eero "Kustu" Ylinen**, mutta hän oli estynyt, joten ilmailuliiton laskuvarjourheilun keskustoimikunta LuKT nimesi Markun tehtävänsä. Se olikin onneksi suomalaiselle laskuvarjourheilulle, sillä tästä eteenpäin hän toimi – sen lisäksi, että hän oli Utin Laskuvarjokerhon aktiivinen hyppestari - eri tasoissa tuomaritehtävissä jokseenkin kaikissa taito- ja tarkkuuslajien, Para-Skilajien ja jonkin verran myös relatiivihyppyjen SM-kilpailuissa. Hänen laskuvarjotuomariuransa lienee Suomen pisin, se kesti yli kaksikymmentävuotta vuotta, 1970-luvun alkupuolelta 1990-luvun puoliväliin paikkeille saakka.

Vaikka Markku oli kansainvälinen FAI-tuomari taito-, tarkkuus- ja relatiivi (muodostelmahypyt) lajeissa, hän teki tuomariuransa ensisijaisesti Suomessa pidetyissä kilpailuissa, vaikka kävikin 1970- ja 1980-luvuilla joitakin kertoja haistelemassa kansainvälistä atmosfääriä PM-kilpailuissa Tanskassa ja Ruotsissa.

Suomen laskuvarjourheilussa valmennustoimintaa alettiin kehittää vuonna 1973, aluksi valmennusringin muodossa - oli ymmärretty, että hyppääjän kehityksen rajat tulevat kovin pian vastaan ilman ulkopuolista apua. Markku Paakkanen oli laskuvarjourheilun valmentajana Suomessa yksi uranuurtajista, vaikkakaan hänellä ei ollut siihen mitään erityistä mandaattia tai statusta. Hän, yhdessä eräiden kokeneimpien kilpailuhyppääjien kanssa, alkoi oma-aloitteisesti ohjata "kehityskelpoisilta vaikuttavia" nuorempia hyppääjiä. Markulla oli taustana toimiminen puolustusvoimien hyppääjien valmentajana 1980-luvulle saakka.

Kuten tiedetään, kukaan ei ole profeetta omalla maallaan. Kun Suomen Ilmailuliitto – yhteistoiminnassa LJK:n kanssa ja sen avulla – onnistui värväämään saksalaisen, Saksan Liittotasavallan edustusjoukkueettakin valmentaneen **Helmut Schlechtin** Suomeen vuosina 1978–1979, oltiin sitä mieltä, että siinäpä viisas ja taitava mies. Niinpä, mutta samalla jäi huomaamatta, että väepeli Paakkanen oli puhunut paljon samantyyppisistä asioista jo aikaisemmin. Kun Hauptmann Helmut lausui samoja asioita karhealla saksalaisen aksentin sävyttämällä englannillaan, se kuulosti vakuuttavammalta.

Kuten edellä jo kerrottiin, Markku oli tärkeä mies laskuvarjourheilulle. Hän oli aina paikalla – kunhan vain oli sattunut heräämään – siellä, missä kilpailuja järjestettiin. Laskuvarjotuomarien työ ei ollut eikä ole kovin kiitollista, paljon työtä, pitkiä päiviä ja yleensä moititaan, harvoin kiitetään. Markku oli paksunahkainen, joka hoiti työt tunnollisesti ja oikeudenmukaisesti. Mutta ei tuppautunut näkyviin aseisiin tai tehtäviin. Oli aina vapaaehtoinen ja valmis auttamaan, otti vastaan ne tehtävät, joita kulloinkin oli tarjolla.





Markku Paakkanen (oikealla) tuomarina Rovaniemellä 1984 järjestetyissä yhdistetyissä Suomen ja pohjoismaiden mestaruuskilpailuissa. Kuva: Eero Kausalainen.



Tuomari Markku Paakkanen (toinen vasemmalta) tyypillisessä työasennossa tarkkailemassa hyppääjän ensimmäistä maakosketusta SM-kilpailuissa Oulussa 1990. Kuvassa vasemmalta: ruotsalainen tuomari, Markku Paakkanen, tuntematon kilpailija, tuomarit Eero Kausalainen ja Reijo Aittomäki. Kuva: Eero Kausalainen



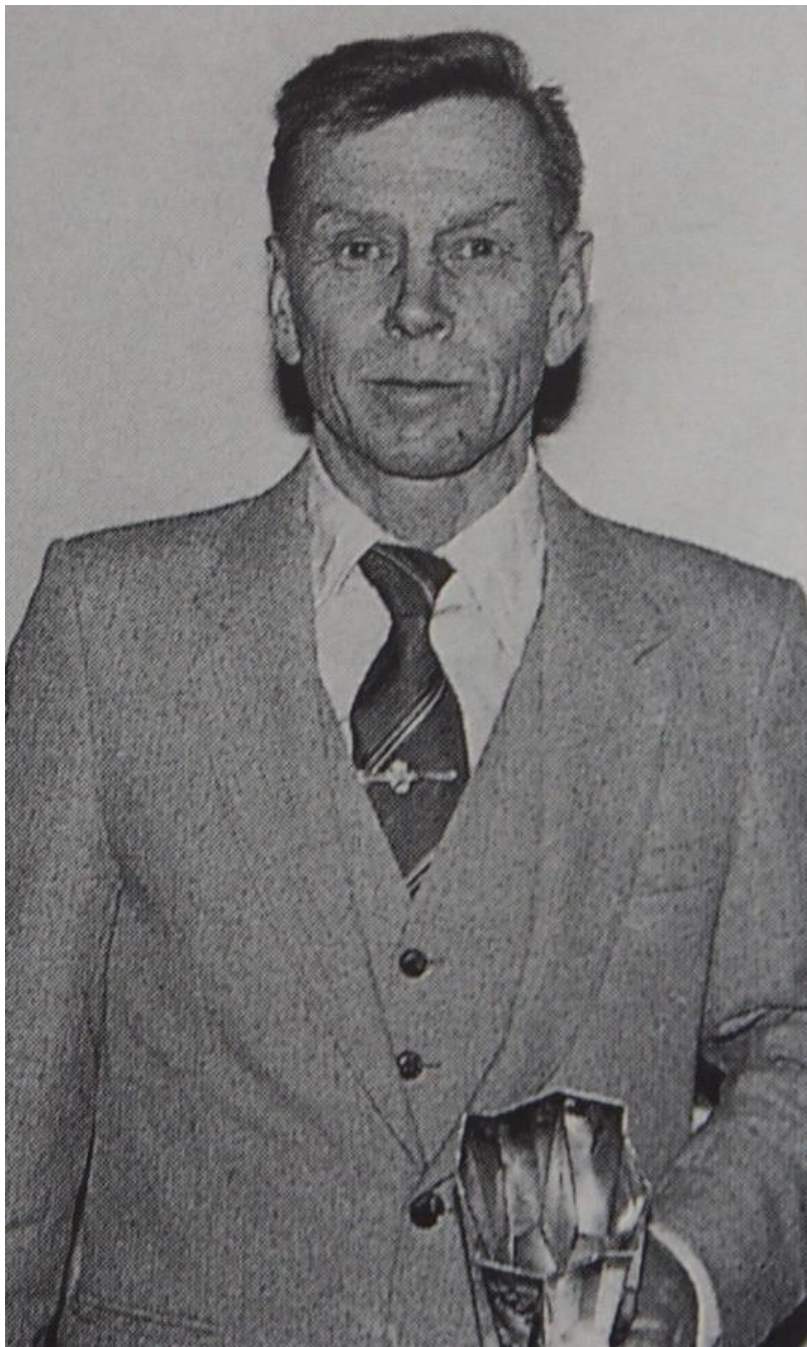
*Velmu ja velikulta Markku Paakkanen ja sadesään eleganssia. Oulun vuoden 1990 SM-kisoissa sade ajoittain häiritsi. Sadetakin puuttuminen ei kuitenkaan kätevää miestä haitannut. Hetkessä löytyi ratkaisu jätessäkin avulla. Kuva: Eero Kausalainen*

Suomen Ilmailuliitto nimesi vuoden 1993 marraskuussa pidetyssä syysliittokokouksessaan Markku Paakkasen ”Vuoden Laskuvarjourheilijaksi” ja Neste Oy:n maljan saajaksi. Ilmailu-lehdessä kuitattiin Markun ansiot ja kolmenkymmenen vuoden ilmailu-ura melko lakonisesti:

*”Neste Oy:n kiertopalkinto vuoden laskuvarjourheilijalle luovutettiin Markku Paakkaselle Valkealaan. Paakkanen on toiminut aktiivisesti kilpailutuomarina ja kouluttajana 1960-luvulta lähtien.”*

Tähän veteraaniesittelyyn on poimittu joitakin pääkohtia Markun laskuvarjourheilu-urasta, joka on suurimmalta osaltaan ollut muiden laskuvarjourheilijoiden palvelemista erilaisissa tehtävissä. Tarkoitus oli myös avata miestä tuntemattomille Neste Oy:n maljan vuoden 1993 jakoperusteita.

Laskuvarjourheilu kiittää!



*Markku Paakkanen, kerrankin puku päällä ja kravatti suorassa: Vuoden Laskuvarjourheilija vuonna 1993. Kuva: Ilmailu*